

Nr 371.

Av herr **Johansson** i Stockholm **m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 153, angående anslag till främjande av bostadsförsörjningen för budgetåret 1949/50.

I proposition nr 153 har inledningsvis återgivits en av bostadsstyrelsen lämnad redogörelse för bostadsförsörjningsläget. Därav framgår att bostadsproduktionen under år 1948 i stort sett förlöpt i enlighet med den produktionsplan, som ingick som en del i 1948 års investeringsbudget. Sålunda beräknar man, att under året färdigställts omkring 54 000 lägenheter (varav 37 000 å 38 000 i kvotorterna och 16 000 å 17 000 i övriga orter) mot beräknade 55 500 (varav 39 000 i kvotorterna och 16 500 utanför desamma). Det beräknade underskottet på något mer än 1 000 lägenheter hänföres helt till eftersläpningen i färdigställandet av företag i Stockholm, vilken dock torde fyllas under de första månaderna innevarande år. Med hänvisning till vissa beräkningar rörande hushållsökningen anser bostadsstyrelsen sig kunna konstatera, att någon allmän försämring i bostadsförsörjningsläget icke uppkommit under år 1948. Samtidigt betonas, att utvecklingen icke varit enhetlig på samtliga orter och att märkbara ytterligare försämringar under året inträffat i framför allt Stockholm och Göteborg. Styrelsen finner det obestriddigt, att de bostadstillskott, som erhållits i dessa båda städer sedan bostadsbristens början, varit långt mindre i förhållande till de för hushållstillväxten bestämmande faktorerna än vad som genomsnittligt gällt stadssamhällena i övrigt. Beträffande orsakerna till detta förhållande framhållas de stora produktionsunderskotten under 1940-talets början, vilka till huvudsaklig del skulle ha berott på det ringa gensvar, som de statliga stödåtgärderna under krigets första år mötte i de största städerna och främst Stockholm. Av det under åren 1940—1947 ackumulerade underskottet i Stockholm hänför sig enligt bostadsstyrelsens beräkningar 60 % till åren 1940—1943, då tillskotten av nya lägenheter icke nämnvärt påverkades av regleringar på bostadsmarknaden. För åren 1944—1947 har styrelsen konstaterat ett underskott i tilldelade kvoter i förhållande till beräknat hushållstillskott på något mer än 10 %, d. v. s. 20 å 25 % av hela det ackumulerade underskottet — men därtill ett underutnyttjande av tilldelade kvoter av nästan samma omfattning. Sammanfattningsvis skulle således drygt 3/4 av underskottet vara beroende på underproduktion före byggnadsregleringen och underutnyttjande av tilldelade kvoter. Liknande jämförelse för Göteborgs vidkommande skulle giva vid

handen, att hela bostadsunderskottet kan hänföras till nämnda faktorer. Att byggnadsregleringen lagt besvärande hinder på bostadsproduktionen i de största städerna anser styrelsen ostridigt, men finner det samtidigt vanskligt att ange, vilken roll kvoteringsystemet skall tillmätas, när det gäller underutnyttjandet av meddelade kvoter. »Att lägga skulden för underför-sörjningen främst på knappt tillmätta kvoter anses dock föga realistiskt.»

Bostadsstyrelsen har vidare — med utgångspunkt från den i 1949 års investeringsbudget fastställda planen för byggnadstillstånd för bostäder, enligt vilken landets totala bostadsproduktion under innevarande år förut-satts omfatta 43 000 lägenheter, därav 33 000 å kvotorterna och 10 000 å övriga orter — ingått på vissa bedömanden av utvecklingen på bostads-marknaden under innevarande år. Styrelsen har därvid kommit till den uppfattningen, att den synnerligen kraftiga nedskärningen av årets bo-stadsbyggnadskvot ofrånkomligen måste leda till en försämring av läget. Styrelsen finner därför angeläget, att bostadsproduktionen utvidgas, samt ifrågasätter, huruvida icke lagstiftning borde förberedas, vilken gåve kom-mun möjlighet att, om så befunnas påkallat, efter Kungl. Maj:ts medgi-vande föreskriva obligatorisk bostadsförmedling.

Beträffande dessa styrelsens förslag vilja vi uttala vår fulla anslutning och samtidigt därmed erinra om att förslag av just denna innebörd fram-förts i vid innevarande års riksdag väckta kommunistiska motioner (I: 181 och II: 166). Vad åter beträffar den av styrelsen lämnade skildringen rö-rande orsakerna till den nu rådande svåra bostadsnöden i landets största städer, främst Stockholm, så synes densamma så ensidig och ofullständig, att vissa klarlägganden måste anses vara av behovet påkallade.

Otvivelaktigt har den inträffade nödsituationen i Stockholm till viss mån sin grund däruti, att bostadssituationen under år 1940 missbedömdes. Det förhållandet, att en viss om än icke överväldigande bostadsreserv förefanns vid 1939 års slut, ansågs utgöra ett uttryck för att beredskapen i vad avsåg bostäder på ett betryggande sätt ordnats. Det må dock framhållas, att den dåvarande ledningen av stadens bostadspolitik ingalunda var ensam om denna uppfattning. Sålunda upphörde ett av de där verksamma kooperativa bostadsföretagen, vars verksamhet omspanner hela landet, mycket snart efter krigsutbrottet att igångsätta ytterligare nybyggnadsföretag, medan representanter för andra fastighetsägarkretsar framställde önskemål av innebörd, att staden skulle nedlägga sin tomtupplåtelseverksamhet, till dess bostadsreserven helt konsumerats. De gynnsamma förhållandena på bo-stadsmarknaden i Stockholm förändrades mycket hastigt under första delen av 1941, och en allmän knapphet på bostäder började att göra sig gällande. Trots det påtagliga behovet av väsentligt ökad byggnadsverksam-het visade det sig ogörligt att vinna de enskilda byggnadsföretagarnas in-tresse härför på grund av den betydande räntehöjning, som tillkommit på

statligt initiativ i så gott som omedelbar anslutning till krigsutbrottet. Det blev därför nödvändigt för Stockholms stad att söka vidtaga speciella stödåtgärder, varigenom de ofördelaktiga verkningarna av räntehöjningen eliminerades. Den 2 december 1941 framlade fastighetsnämnden förslag till dylika åtgärder — avseende stöd åt enskilda och kooperativa byggnadsföretagare i form av dels sekundärlån intill 90 % av byggnadsvärdet, dels nedsättning av tomträttsavgälden med 50 % under 10 år, dels byggnadskreditiv på fördelaktiga villkor — allt under förutsättning att ritningarna underställdes fastighetsnämnden för godkännande samt att staden fick utöva kontroll över hyressättningen. Den 2 februari 1942 behandlades och godkändes detta förslag av stadsfullmäktige. Det kan nämnas, att kungörelsen om statliga tertiärlån antogs av riksdagen först den 30 juni 1942.

Bostadsstyrelsen gör nu gällande, att de statliga stödåtgärderna skulle ha mött ringa gensvar från Stockholms sida. Förutom att den riktade anklagelsen är synnerligen oklar till sin innebörd måste man ställa sig den frågan, om situationen på något sätt hade kunnat förändras till det bättre. För den händelse staden hade avvaktat den avsevärt senare tidpunkt, vid vilken den statliga stödverksamheten kom i gång, särskilt som de kommunala åtgärderna voro av betydligt större ekonomisk räckvidd än de statliga. Det kan nämnas att staden under åren 1942—1948 utlämnat sekundärlån till ett sammanlagt belopp av 53,5 miljoner kronor, att stadens subvention under samma tid i form av nedsättning av tomträttsavgälden uppgått till 6,7 miljoner kronor, att kostnaderna för denna subvention för närvarande utgör 2,4 miljoner kronor per år och att staden under åren 1942—1947 utlämnat byggnadskreditiv om sammanlagt 354 miljoner kronor.

Utgångspunkten för bostadsstyrelsens påstående, att orsaken till den uppkomna eftersläpningen i produktionsplanen skulle vara försening i färdigställandet av byggnadsföretag i Stockholm, synes mycket oklar. Möjligen kan denna uppfattning hänföra sig till en i bostadsrapporten den 1 juli 1948, avgiven av Stockholms stads statistiska kontor, återgiven uppgift rörande antalet under uppförande varande lägenheter, som enligt företagarnas förhandsredovisning beräknades bli inflyttningsfärdiga under året. Erfarenhetsmässigt äro emellertid dylika beräkningar från företagarna alltför optimistiska och därigenom missvisande. Härtill kommer, att en stor del av 1948 års bostadsproduktion försenats minst två månader till följd av dröjsmål inom arbetsmarknadsstyrelsen med behandlingen av viss framställning från Stockholms stad om tillstånd att igångsätta ett antal byggnadsföretag. Fastighetskontoret anhöll — med hänsyn till rådande bostadsbrist och även med tanke på då förefintlig arbetslöshet inom byggnadsbranschen — i skrivelse den 15 november 1947 hos arbetsmarknadskommissionen om dess medverkan till erhållande av medgivande att trots då rådande byggnadsstopp få igångsätta vissa byggnadsföretag, där

man under de första månaderna hade behov av arbetskraft men däremot icke i nämnvärd omfattning av byggnadsmaterial, varpå då rådde stor knapphet. Först den 8 februari 1948, sedan fastighetskontoret gjort upprepade påminnelser om sin framställning, erhöll kontoret bekräftelse på att tillstånd lämnades för utförande av vissa arbeten.

Såsom staden redan i skrivelse till Kungl. Maj:t den 10 februari 1949 med begäran om ökad bostadsbyggnadskvot framhållit, har underutnyttjandet av bostadsbyggnadskvoten väsentligen berott på vissa brister i det administrativa handhavandet av byggnadsregleringen samt det förhållandet att byggnadstillståndsgivningen icke varit förenad med garantier för tilldelning av arbetskraft och material i behövlig omfattning. I april månad 1948 tilldelades staden 6 600 lägenheter i bostadsbyggnadskvot för tiden 1 april 1948—31 maj 1949. Under sommaren fingo de kommunala myndigheterna endast ta ut 346 lägenheter av denna kvot för småstugor och radhus och 236 lägenheter av annat slag eller sammanlagt 582 lägenheter. Först under oktober 1948 fick staden disponera 40 % av kvoten med avdrag av de under sommaren beviljade 582 lägenheterna. Slutligen fick staden under november månad ta ut 10 % av kvoten och under december likaledes 10 %. Vid årsskiftet kvarstod 38 % av kvotsiffran outnyttjad till följd av uteblivna statliga tillstånd.

Att under sådana förhållanden — dröjsmål med besvarande av framställning om tillstånd att igångsätta byggnadsföretag och nedsättning av i utsikt ställd bostadsbyggnadskvot — göra gällande, att kommunen skulle vara ansvarig för uppkommen eftersläpning i färdigställandet av byggnadsföretag, måste anses otillbörligt.

Den bristande saklighet, som bostadsstyrelsen givit uttryck för i sin skildring av nyssberörda förhållanden, torde få tillskrivas den omständigheten, att ämbetsverket nyligen inrättats och att dess ledning tydligen icke hunnit tränga in i spörsmål av detta slag.

Vidkommande de i propositionen framförda förslagen till åtgärder må följande anföras.

Departementschefen föreslår sådan ändring av villkoren för egnahemshus, att minimikravet i fråga om bostadens storlek blir enhetligt för hela landet. I sådant syfte förordas att icke endast på landsbygden utan även i tätorterna för belåning skall godtagas enfamiljshus om endast två rum och kök med inredningsbar vind och att hittillsvarande bestämmelser om en minimiyta av 60 kvm för dylik lägenhet skall utgå. Som motiv för detta sitt förslag har departementschefen åberopat en av bostadsstyrelsen i ärendet avgiven promemoria, vari styrelsen bl. a. anfört följande.

»Ett stort antal egnahem uppföras av unga familjer, barnlösa eller med endast ett à två barn, som tills vidare väl skulle reda sig med en bostad om två rum och kök och för vilka nämnda hustyp även på längre sikt

erbjuder tillräcklig rymlighet tack vare möjligheten till vindsinredning. Genom att denna hustyp för tätorternas vidkommande nu ej kan egnahemsbelånas framtvingsas här en produktion av enfamiljshus om tre rum och kök *i ett plan*. Dessa bostäder äro emellertid på grund av sin bristande elasticitet behäftade med vissa nackdelar. Å ena sidan kunna de, som av förenämnda resonemang framgår, vara onödigt stora från början, något som med hänsyn både till familjens ekonomi och till rådande materialbrist är olägligt. Å andra sidan äro *enplanshusen* svåra att utan åsidosättande av gängse plantekniska krav utöka genom tillbyggnad. Detta förhållande medför, att den för en växande familj önskvärda och erforderliga utbyggnaden av bostaden till att omfatta fyra rum och kök, som vid 1^{1/2}-planshus med inredningsbar vind föreligger som latent möjlighet, i praktiken omöjliggöres eller i varje fall avsevärt försvåras.»

De erfarenheter, som bostadsstyrelsen förvärvat på detta område, synas förbluffande. Mångårig verksamhet av denna art har nämligen på andra håll inom landet skänkt erfarenheter av helt annat slag. I Stockholm, där omfattande egnahemsverksamhet pågått under kommunens ledning under snart 25 år, föreskrevos till en början de av departementschefen nu förordade minimikraven, nämligen två rum och kök jämte inredningsbar vind. Sedan det visat sig, att mer än 80 % av byggarna inredde vindsutrymmet i samband med uppförandet av egnahemmet och att av övriga byggare flertalet verkställde sådan inredning kort tid efter det huset färdigställdes, fann staden det nödvändigt att inrikta ansträngningarna på att åstadkomma större hustyper till lägsta möjliga kostnader. Efter ingående utredningar kom man till det resultatet, att enfamiljshuset om tre rum och kök i ett plan var den ur ekonomiska och bostadssociala synpunkter fördelaktigaste hustypen.

Bostadsstyrelsens påstående, att det i praktiken är omöjligt eller i varje fall förenat med betydande svårigheter att utföra tillbyggnad till enplanshuset, vittnar om en okunnighet på detta område, som måste betecknas såsom anmärkningsvärd med tanke på den stab av tekniskt och ekonomiskt utbildade tjänstemän, vilken är knuten till styrelsens förvaltning. Tillbyggnader av detta slag äro som regel icke förenade med några egentliga svårigheter eller olägenheter ur vare sig tekniska, ekonomiska eller bostadssociala synpunkter, vilket också bestyrkes av det förhållandet, att dylika tillbyggnader i stort antal fall förekommit inom Stockholms stads trädgårdsstäder.

Då den av departementschefen föreslagna ändringen av bestämmelserna rörande egnahemmens storlek måste vara ägnad att medföra en försämring av den bostadssociala standarden, se vi oss nödsakade avstyrka densamma.

Under erinran om att bristen på bostäder utgör ett av de allvarligaste hindren för utvidgning av arbetsstyrkan vid vissa försörjningsviktiga industrier, har departementschefen framlagt förslag om vissa jämkningar i villkoren för dels godkännande av bostadsföretag såsom allmännyttigt, dels

för lån till flerfamiljshus, som uppföras av enskilda företagare. Därjämte har departementschefen antytt, att statsmakterna på grund av det ekonomiska läget kunna komma att lämna sådana direktiv i fråga om byggnadstillstånd, att bostadsbehovet tillgodoses med förtur för tjänstemän och arbetare inom vissa företag.

De föreslagna ändringarna i villkoren för allmännyttiga företag innebära att, om speciella lokala förhållanden föreligga, belåning av allmännyttigt företag tillhörigt bostadshus bör kunna medgivas enligt de för sådana företag gällande grunderna, även då avsikten är att med förtur tillgodose vissa samhällsgruppers bostadsbehov.

Jämkningsarna i fråga om lånevillkoren för flerfamiljshus innebära, att industriföretag, som avser att uppföra bostäder för sina tjänstemän och arbetare, skall beviljas tertiärlån intill 90 % av avkastningsvärdet samtidigt som det befrias från det för enskilda byggnadsföretagare gällande kravet på extra amortering. Under vissa förhållanden, nämligen om industriföretaget är särskilt solvent, skall tertiärlån t. o. m. kunna medgivas intill 95 % av avkastningsvärdet, detta dock under förutsättning att företaget ställer betryggande säkerhet för den del av lånet, som överstiger 85 % av värdet. Som allmän förutsättning för lån över 85 % skall gälla, att ett särskilt förvaltningsföretag bildas, att bostadsföretaget icke är av spekulativ art och att det avser att bereda bostäder åt de vid industriföretaget anställda. I det fall på sådant sätt bildat bostadsföretag erhåller tertiärlån intill 95 %, har departementschefen ansett motiverat, att företaget även såtillvida jämställas med allmännyttigt företag, att de boende berättigas uppbära trekronorsbidrag.

Som motiv för dessa åtgärder anför departementschefen, att inom vissa orter, i första hand bruksorter, den bostadsproduktion, som bedrivs av ortens industriföretag, är av väsentlig betydelse för bostadsförsörjningen. Företaget har ofta lång erfarenhet rörande byggnadsverksamhet, medan kommunen av en eller annan anledning visat sig obenägen att bedriva bostadsproduktion.

De av departementschefen framlagda förslagen innebära ett direkt avsteg från bostadspolitikens hittillsvarande inriktning, att det skall ankomma på kommunerna att svara för kommuninnevärnans behov av hälsobostäder. Den anförda motiveringen för detta departementschefens ställningstagande — att vissa kommuner visat sig obenägna att bedriva bostadsproduktion — är mer än anmärkningsvärd, särskilt med tanke på de utomordentliga resurser, som regeringen besitter för att komma till rätta med kommuner, vilka icke vilja påtaga sig ansvaret för medborgarnas bostadsförsörjning. Sålunda skulle regeringen med stöd inom riksdagen kunna genomföra lagstiftningsåtgärder, varigenom motståndet inom vederbörande kommuner övervunnes. Med tillhjälp av den allmänna bostads-

politikens organisation torde förutsättningar vidare föreligga att, för den händelse dessa kommuner ansåge sig sakna administrativa förutsättningar att klara uppgifter av detta slag, lämna desamma erforderligt bistånd i form av råd och upplysningar. Departementschefen har i stället föredragit att handla enligt minsta motståndets lag på bekostnad av hittills gjorda bostadspolitiska landvinningar. Det må erinras om att den av departementschefen nu inledda uppgivelsepolitiken icke hunnit rota sig bland framskjutna tjänstemän inom statsförvaltningen. Sålunda har kanslirådet i socialdepartementet Gunnar Ekdahl i en i tidskriften Tiden (nr 1 för år 1949) införd artikel »Den framtida bostadspolitiken och kommunerna» givit uttryck för helt avvikande uppfattning. Kanslirådet framhåller, att »behovet av att förbereda en bostadspolitik, anpassad till de uppgifter, som kommer att föreligga i ett normalt bostadsmarknadsläge, ökar angelägenheten av en fortskridande aktivisering av kommunernas bostadspolitik».

Ett genomförande av departementschefens förslag innebär, att förutom behovet av bröd även behovet av bostad blir den boja, med vars hjälp profithungriga bolag binda utsagningsobjektet — arbetaren — vid arbetsplatsen. För socialministerns vidkommande torde reformarbetets tid nu vara förbi, och som kronan på sitt avslutade verk är han nu beredd att medverka till en utveckling, som i uttalande nyligen av Hyresgästernas riksförbunds mellersta distrikt bedömts så, »att om det i fortsättningen skall bli så att anställning vid ett visst företag är villkor för att få bostad, så blir den anställde lätt något av en livegen». I propositionen erinras om de mindre goda erfarenheter, som förvärvats beträffande av industriföretag bildade kooperativa bostadsföretag. Samtidigt skyndar departementschefen sig att tillägga »att vid godtagande av mitt förslag, att industriföretag som bygga för sina anställda skola kunna erhålla lån intill 95 % av avkastningsvärdet, bör därför icke längre medgivas belåning av hus som uppföras av bostadsrättsföreningar med i stadgarna intagna särbestämmelser av nyss angivet slag». Denna oklarhet i skrivsättet är ägnad att skänka en missvisande bild av de föreslagna åtgärdernas verkningar. I verkligheten kommer intet nytt att inträffa. De industriföretag, som uppföra tjänstebostäder för sina anställda, komma självfallet att förbinda hyresrätten med krav på anställning vid företagen. Slutar den anställde vid företaget, så förlorar han också sin hyresrätt. I förhållande till hittills tillämpat förfarande kommer det nya systemet icke att innebära annan ändring än att dessa slavkontrakt icke få träffas under hägn av bostadsrättsidén. Den ifrågasatta åtgärden, att förbinda byggnadstillståndsgivningen med krav att bostadsbehovet skall tillgodoses med förtur för arbetare och tjänstemän inom vissa företag, kommer vidare att leda till att i bostadshänseende nödställda, vilka icke äro knutna till s. k. försörjningsviktiga industrier, ställas utan möjligheter att få sina bostadsfrågor ordnade.

I sitt förslag om jämkningsar i lånevillkoren för industriföretag har departementschefen bortsett från ekonomiska realiteter. Han är således beredd att mildra lånevillkoren för företag, som minst av allt äro i behov av ekonomiskt bistånd från det allmännas sida. I det fall företaget är känt för särskilt god solvens är han beredd att ytterligare utvidga statens ekonomiska engagemang. Till det förhållandet, att dessa företag sedan år tillbaka arbetat under utomordentligt gynnsamma betingelser och att deras produktionskapacitet beräknas bliva till fullo utnyttjad för lång tid framåt, tages ingen hänsyn. Vi kunna endast så till vida dela departementschefens förslag, att vi med tillfredsställelse se, att arbetarna vid exportindustriföretagen beredas möjligheter att erhålla alla former av bostadsrabatter. Deras inkomstförhållanden torde vara alltför väl kända för att behöva beröras i detta sammanhang. Vi vilja endast understryka, att deras ekonomiska förhållanden icke förbättrats under lönestoppsideologiens tid.

På skäl som ovan anförts få vi avstyrka bifall till departementschefens förslag om statliga tertiärlån till bostadsföretag, tillkomna på initiativ av industriföretag i syfte att bereda hos dem anställda tjänstebostäder. Vi få vidare förorda, att regeringen vidtager lagstiftningsåtgärder, varigenom kommunerna åläggas att svara för alla för medborgarnas bostadsförsörjning erforderliga åtgärder.

I detta sammanhang må erinras om att förslag av sådan innebörd framförts i kommunistiska motioner vid såväl 1945 som 1946 års riksdagar. Dessa förslag avslagos emellertid. Vid 1947 års riksdag framfördes i proposition förslag till enahanda lagstiftning. Emellertid avslogs även detta regeringens förslag under motivering att resultatet av pågående utredning om vidgad expropriationsrätt för kommunerna borde avvaktas. Sedan markutredningen år 1947 framlagt resultatet av sitt arbete och därav påkallade förslag upptogs frågan ånyo i kommunistisk motion vid 1948 års riksdag. Även denna motion avslogs, dock under något annan motivering, nämligen att sådant samband mellan motionens förslag och utredningens förslag förelåge, att ställning icke borde tagas till de i motionen berörda spörsmålen, förrän frågan om ändrad expropriationsrätt definitivt avgjordes. Vi förvänta nu att proposition om ändrad expropriationslagstiftning, varigenom kommunerna lämnas vidgade möjligheter att icke blott åtkomma för bostadsbebyggelse erforderlig mark utan även de för materialförsörjningen behövlige naturtillgångarna, snarast framläggas för riksdagen.

Vi kunna slutligen icke underlåta att påtala det egendomliga sätt, varpå frågan om utsträckning av bidragsgivningen till att avse jämväl familjer i tidigare bostadshus behandlats. Efter att ha omnämnt, att därom igångsatt utredning ännu icke avslutats, förklarar departementschefen, att slutlig ställning till genomförande av sådan utvidgning icke heller bör tagas i år med hänsyn till det statsfinansiella läget. Vi finna det även synnerligen

anmärkningsvärt att departementschefen — trots gjorda uttalanden i föregående års bostadsproposition — helt underlåtit att till behandling upptaga frågan om familjebostadsbidrag till ensamstående mödrar med ett barn.

Med hänvisning dels till vad ovan anförts och dels till vad som uti ifrågasvarande hänseende anförts såsom motivering till yrkandena i motion nr 181 i första kammaren och likalydande motion nr 166 i andra kammaren föreslås,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om att förslag uppgöres till sådan justering av den totala investeringsbudgeten, att bostadsbyggnadsverksamheten omedelbart ökas och att åtgärder samtidigt vidtagas, som gynna denna byggnadsverksamhet på bekostnad av mindre nödvändig produktion och främja produktionen inom de materialtillverkningens sektorer, där brist eller knapphet råder eller befaras komma att råda, samt att vid ökningen av bostadsproduktionen de särskilt svåra bostadsförhållandena i storstäderna beaktas ävensom att den ändringen vidtages i fråga om bostadsbyggnadskvoterna, att dessa göras fasta och oberoende av tid för färdigställandet av byggnaderna;

att förslag till sådan utvidgning av expropriationslagstiftningen framlägges, att möjligheter skapas för stat och kommun att utan att erlægga oskäligen ersättning i samhällets ägo överföra byggnader, för bebyggelse erforderlig mark samt för byggnadsmaterialproduktionen erforderliga naturtillgångar;

att förslag till lagstiftning, avseende skyldighet för städer och kommuner att svara för bostadsförsörjningen, snarast förelägges riksdagen; samt

att riksdagen måtte för sin del besluta

1) vidtaga sådana ändringar av bestämmelserna om familjebostadsbidrag och bränslebidrag,

att bidragsgivningen utsträcker till att avse jämväl barnfamiljer, som bebo lägenheter, färdigställda från och med den 1 januari 1940 och fram till den tidpunkt, som nu gällande bestämmelser medgiva för utbetalande av sådana bidrag;

att familjebostadsbidraget så höjes, att de hyresbelopp, som de subventionerade barnrika familjerna ha att erlægga, icke i några fall bli högre än vad de hade att erlægga enligt de bestämmelser, som gällde före den 1 juli 1948;

att den inkomstgräns, som reglerar rätten till familjebostadsbidrag, så uppmjukas, att vid gränsfall familjebostads-

bidraget och bränslebidraget minskas med det belopp, med vilket den beskattningsbara inkomsten överskjuter den fastställda inkomstgränsen;

att bidragsgivningen utsträcker till att avse även ensamstående mödrar med ett minderårigt barn samt att sådana bestämmelser införs med avseende på bidragens storlek och behörighet till bidrag, att familjebostadsbidrag till ensamstående mödrar med ett eller flera barn ligger två trappsteg över det normala bidraget (d. v. s. att ensamstående moder med ett barn erhåller samma bidrag som trebarnsfamilj eller 390 kronor, moder med två barn 520 kronor, o. s. v.) och att den övre inkomstgränsen förlägges ett trappsteg över det normala fallet (d. v. s. för ensamstående moder med ett barn en beskattningsbar årsinkomst av högst 4 000 kronor, för moder med två barn 5 000 kronor, o. s. v.);

2) avslå i propositionen framlagda förslag angående *dels* ändrade bestämmelser om minimistorlek av egna hem, *dels* ändrade villkor för, *dels* godkännande av bostadsföretag såsom allmännyttigt, i vad föreslagen ändring avser att främja tillkomsten av flerfamiljshus, som uppförs av industriföretag i syfte att anordna tjänstebostäder, *dels* ock tertiärlån till bostadshus, som uppförs av enskilda företagare.

Stockholm i april 1949.

Gustav Johansson.

Fritjof Lager.

K. Senander.

H. Hagberg.

Gunnar Dahlgren.
